

La citad vul spargnar tar la scola bilingua

La suprastanza da la citad da Cuira ha publictà sias mesiras da spargn. Sper blers puncts vul ella era spargnar tar la scola bilingua. Las organisaziun che promovon il rumantsch respectivamain il talian n’èn betg cuntentas.

SDA/FMR RUMANTSCH GRISCHUN

Cuira vul stritgar l’instrucziun rumantscha sin stgalim superiur. Quella mesira è vegnida proponida en il rom d’il pachet che vul distgargiar las finanzas da Cuira. Tut en tut vai per 16 milliuns francs. Cuira vul d’in maun spargnar bundant 10 milliuns francs e da l’auter maun prender en radund 6 milliuns francs dapli. Uschia duai l’atgna finanziaziun vegnir rinforzada. En il messadi da 160 paginas al parlament da Cuira fa la suprastanza propostas nua spargnar, quai tranter auter era en la furmaziun. Uschia vul la citad stritgar tar las classas bilinguas. En il futur duai dar be pli ina empè da duas classas tudestg-talianas per annada, il rumantsch duai vegnir stritgà dal tuttafatg sin stgalim superiur ed era las uras da preparaziun da las scolastas e scolasts primars duain vegnir abolidas. Quai na spargnassia betg mo daners, mabain simplifitgass era l’organisaziun da l’urari e dal manaschi da scola, èsi scrit en il messadi.

Ils plans da la citad preoccupeschan la Pro Grigioni Italiano (PGI) e l’Uniun Rumantscha Cuira. Tuttas duas organisaziuns han tramess ina posiziun a la regenza da la citad. Per l’organisaziun linguistica PGI e per l’uniun da geniturs Uniun Rumantscha Cuira è quai in affrunt cunter las linguas minoritaras (guarda boxa).

«Signal preoccupant»

Per la secretaria generala da la PGI Elena Bertossa è la reducziun da la purschida in pass enavos: «Igl è in signal preoccupant, perquai ch’i pudess esser in emprim pass en direcziun d’ina reducziun successiva ed inacceptabla.» La scola primara bilingua tudestg-taliana sa chatta en la scola Rheinau, il stgalim superiur en la scola Giacometti. Per la secretaria generala è questa purschida in element impurtant per la preschientscha e l’instrucziun dal talian en il Grischun. «Quella pussibilescha a quels che han ina colliaziun cun il talian da rinforzar quella. Ma surtut è quella purschida per uffants e famiglias che na discurran betg talian ina pussaivladad da s’avischinar ad ina da las trais linguas chantunalas», ha declerà Elena Bertossa envers l’agentura da novitads Keystone-SDA.

«Attatga sin la cultura ed identitad»

Per il president da l’Uniun Rumantscha Cuira Patric Collet èn las mesiras proponi-

Actualmain datti en la scola Quader a Cuira ina purschida tudestg-rumantscha sin il stgalim superiur. Quella vul la citad dentant stritgar per raschuns da spargn.

FOTO LIVIA MAUERHOFER/SOMEDIA

das dal parlament da la citad da Cuira in’attatga sin la cultura e l’identitad rumantscha (guarda boxa). L’instrucziun bilingua tudestg-rumantscha sin stgalim primar sa chatta en la scola Lachen, quella dal stgalim superiur en la scola Quader. En la primara vegnan instruidas la mesadad da las lecziuns per tudestg e l’autra mesadad per rumantsch. Sin il stgalim superiur è la cumpart da las uras rumantschas mo marginala. «Nus avain ditg tschertgà soluziuns cun la citad e per fortuna èsi reussì d’almain avoir las lecziuns dad art figurativ en rumantsch», ha explitgà il president da l’uniun a Keystone-SDA. Suenter ch’ins ha cumbatti onns a la lunga per ch’il rumantsch haja dapli preschientscha sin il stgalim superiur, datti uss in pass enavos. Tenor Patric Collet pudess la proposta per il stgalim superiur pretender ina midada da la lescha.

Las pretensiuns

Tuttas duas organisaziuns èn sa posiziunadas tar la citad da Cuira. La PGI ha manà discurs politics ed ha inscuntrà persunalmain il cussegl da la citad ch’è responsabel per il dossier. «Nus sperain che Cuira ed il Chantun s’occupian cuminaivlamain da la tematica e chattian soluziuns che na pussibileschan betg mo da mantegnair la purschida existenta, mabain era d’engrondir vinavant las contribuziuns finanzialas», ha ditg Elena Bertossa. Patric Collet da l’Uniun Rumantscha Cuira giavischa tranter auter che las uras da preparaziun per la magistraglia vegnian mantegnidas: «Sche questa mesira vegniss realisada, fiss la lavur anc main attractiva. Gia oz èsi difficil da chattar persunas d’instrucziun che discurran rumantsch.» Oz gievgia preschenta la citad ses pachet da spargn a las medias. Ils 3 da settember vegn alura il cussegl communal a prender posiziun.

«Cuira sco chapitala d’in chantun triling avess ina rolla da model»

L’Uniun Rumantscha Cuira promova la cuminanza e lingua rumantscha en la chapitala grischuna. Ella s’engascha ferm per ina purschida rumantscha en scola, da la scolina fin il stgalim superiur. Il president da l’uniun Patric Collet è tut auter che cuntent cun las mesiras da spargn da la citad da Cuira che pertutgan la scola bilingua.

GABRIELA RIEDI/FMR

Tge schais Vus sco president da l’Uniun Rumantscha Cuira davart las mesiras da spargn?

Patric Collet: Per nus sco uniun e geniturs pertutgads è quella mesira da spargn in proxim pass per indeblir la purschida e la promoziun rumantscha. Cuira sco chapitala d’in chantun triling avess atgnamain ina rolla da model da promover las linguas minoritaras dal Grischun, vul dir il rumantsch e talian.

Tge consequenzas avessi, sch’il rumantsch vegniss stritgà sin il stgalim superiur?

Actualmain porscha la scola da la citad da Cuira sin stgalim superiur ina classa rumantscha en la scola Quader. Là vegn instrui il rom art figurativ per rumantsch ed ils giuvenils e las giuvenilas han la pussaivladad da barattar per rumantsch. Per quella pitschna purschida ha nossa uniun stuì cumbatter ditg. Sche la citad stritga ussa quella, croda

Patric Collet, president da l’Uniun Rumantscha Cuira.

FOTO MAD

ina purschida rumantscha senza interrupziuns da la scolina fin l’universitad davent.

Han las mesiras da spargn anc auters effects?

Ina consequenza è era ch’i resta tar la purschida existenta e che quella na vegn en il futur betg schlargiada. Avant dus onns ha la scola da Cuira stritgà ina gruppa da duas scolinas bilinguas, uschia ch’ella porscha be anc ina gruppa, nua ch’i vegn instrui sursilvan. Quai è natiralmain in dischavantatg per ils uffants da tschels idioms. E da l’auter maun è quella purschida restrenschida sin 20 uffants. Sche la dumonda – e quella è pli gronda che la purschida – surpassa quel dumber, datti ina contingentaziun dal rumantsch. Lura èsi d’eruir: Tgi dastga visitar la scolina rumantscha e tgi betg?

Tge schliaziun dessi tenor Vus per la purschida bilingua a Cuira?

Forsa stuess il Chantun sustegnair las scolas bilinguas. Perquai, sche betg en scola – sper las medias –, nua vegn il rumantsch anc promovì?! Ma quai è ina dumonda politica.